

POSTANOWIENIE

Dnia 2 sierpnia 2011 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Jerzy Kuźniar (przewodniczący)

SSN Halina Kuryło (sprawozdawca)

SSN Roman Kuczyński

w sprawie z wniosku K. G.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych

o rentę z tytułu niezdolności do pracy,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 2 sierpnia 2011 r.,

skargi wnioskodawcy o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym

postanowieniem Sądu Najwyższego,

z dnia 10 listopada 2010 r.,

1. wznawia postępowanie przed Sądem Najwyższym w sprawie zakończonej postanowieniem z dnia 10 listopada 2010 r., sygn. akt II UZ 29/10,

2. uchyla postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 listopada 2010 r., sygn. akt II UZ 29/10 i znosi postępowanie w sprawie objętej tym postanowieniem,

3. zasądza od strony pozwanej na rzecz wnioskodawcy kwotę 150 zł (sto pięćdziesiąt) tytułem zwrotu kosztów postępowania ze skargi o wznowienie postępowania.

UZASADNIENIE

Sąd Najwyższy postanowieniem z dnia 10 listopada 2010 r. oddalił zażalenie ubezpieczonego K. G. na postanowienie Sądu Apelacyjnego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych [...] z dnia 10 maja 2010 r., mocą którego odrzucono jego skargę o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem tegoż Sądu z dnia 19 grudnia 2005 r., sygn. akt III AUa 2896/04.

Ubezpieczony złożył skargę o wznowienie postępowania zakończonego powyższym postanowieniem Sądu Najwyższego. Jako podstawę wznowienia wskazano nieważność postępowania, o jakiej mowa w art. 401 pkt 1 k.p.c., albowiem w rozpoznaniu zażalenia wziął udział sędzia wyłączony z mocy ustawy, tj. art. 48 § 3 i art. 413 k.p.c. Skarżący wniósł o wznowienie postępowania, wyłączenie tegoż sędziego od rozpoznania przedmiotowego zażalenia, uchylenie zaskarżonego postanowienia i ponowne rozpoznanie sprawy oraz zasądzenie na rzecz ubezpieczonego kosztów postępowania.

W uzasadnieniu skargi podniesiono, że w rozpoznaniu i rozstrzygnięciu przez Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych sprawy zakończonej prawomocnym wyrokiem z dnia 19 grudnia 2005 r., sygn. akt III AUa 2896/04, brał udział sędzia, który następnie przewodniczył składowi orzekającemu Sądu Najwyższego w sprawie sygn. akt IIUZ 29/10, której przedmiotem było zażalenie na postanowienie Sądu drugiej instancji o odrzuceniu skargi o wznowienie postępowania zakończonego wspomnianym wyrokiem Sądu Apelacyjnego. Przytaczając poglądy prezentowane w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego i Sądu Najwyższego oraz doktrynie prawa skarżący zauważył, iż sędzia biorący udział w wydaniu wyroku, którego dotyczy skarga o wznowienie postępowania, nie może uczestniczyć w żadnej fazie postępowania zainicjowanego tą skargą. W konsekwencji tegoż postępowanie przez Sądem Najwyższym w sprawie o sygn. akt II UZ 29/10 dotknięte jest nieważnością. O okoliczności tej ubezpieczony dowiedział się zaś z chwilą doręczenia mu postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 listopada 2010 r.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W rozpoznawanej sprawie ubezpieczony K. G. upatruje podstawy wznowienia postępowania zakończonego postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 19 listopada 2010 r. sygn. akt II UZ 29/10 w okoliczności objętej hipotezą normy art. 401 pkt 1 w związku z art. 48 § 3 i art. 413 k.p.c., a zatem w nieważności postępowania wskutek uczestniczenia w wydaniu tegoż orzeczenia sędziego wyłączanego z mocy ustawy. Zarzut tej treści należy uznać za zasadny.

Bezspornym jest, że wspomniane postanowienie Sądu Najwyższego zapadło z udziałem sędziego, który brał udział w wydaniu wyroku Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 19 grudnia 2005 r., sygn. akt III AUa 2896/04, którego dotyczyła skarga o wznowienie postępowania, odrzucona postanowieniem tego Sądu z dnia 10 maja 2010 r., zaskarżonym do Sądu Najwyższego zażaleniem stanowiącym przedmiot rozpoznania i rozstrzygnięcia zapadłego w sprawie sygn. akt II UZ 29/10. Tymczasem zgodnie z art. 48 § 3 k.p.c. sędzia, który brał udział w wydaniu orzeczenia objętego skargą o wznowienie postępowania, nie może orzekać co do tej skargi.

Warto podkreślić, że przepisy art. 48 i art. 413 k.p.c. określają w sposób wyczerpujący sytuacje, gdy sędzia jest wyłączony z mocy ustawy od orzekania w sprawie. Przepisy te mają gwarancyjny charakter. Służą one realizacji wyrażonej w art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej zasady sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy przez niezależny i bezstronny sąd (por. uzasadnienie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 23 października 2006 r., SK 42/04, OTK –A 2006, nr 9, poz. 125). Wprowadzenie do Kodeksu postępowania cywilnego przepisu art. 48 § 3 stanowiło dopełnienie katalogu przyczyn bezwzględego wyłączenia sędziego z mocy ustawy.

Trybunał Konstytucyjny w uzasadnieniu wyroku z dnia 20 lipca 2004 r. (SK 19/02, OTK-A 2004, nr 7, poz. 67), oceniając treść art. 48 § 1 pkt 5 k.p.c. wyraził stanowisko, że ratio legis tego przepisu i podobnych rozwiązań sprowadza się do eliminowania wszelkich przyczyn, mogących skutkować w otoczeniu jakimikolwiek wątpliwościami co do bezstronności i obiektywizmu sędziego w rozpoznawaniu określonej sprawy. Trybunał podkreślił, że nakaz zachowania zewnętrznych znamion niezawisłości dowodzi, że ważne jest nie tylko, by sędzia orzekający w

sprawie zachowywał się zawsze rzeczywiście zgodnie ze standardami niezawisłości i bezstronności, lecz także by w ocenie zewnętrznej zachowanie sędziego odpowiadało takim standardom. Reguły wyłączenia sędziego służą bowiem budowie społecznego zaufania do wymiaru sprawiedliwości. Instytucja wyłączenia sędziego w równej mierze służy zapewnieniu realnej bezstronności sądu, jak i umacnianiu autorytetu wymiaru sprawiedliwości przez usuwanie choćby pozorów braku bezstronności.

Przemawia to za szerokim rozumieniem także podstaw do wyłączenia sędziego z mocy art. 48 § 3 i art. 413 k.p.c.

Jak zauważył Sąd Najwyższy w uzasadnieniu postanowienia z dnia 26 kwietnia 2007 r., II CSK 536/06 (LEX nr 457809)), pierwszy z wymienionych przepisów dotyczy sędziego, który brał udział w wydaniu orzeczenia objętego skargą o wznowienie. W przypadku gdy zaskarżonym orzeczeniem będzie wyrok, to sędzią który brał udział w jego wydaniu, jest sędzia, który zasiadał w składzie sądu, przed którym odbyła się rozprawa poprzedzająca bezpośrednio wydanie wyroku, który następnie uczestniczył w niejawnym naradzie sędziów i został wymieniony w sentencji wyroku. Jeśli przy tym orzeczenie zapadło w sprawie prowadzonej w kilku instancjach, od rozpoznawania skargi o wznowienie wyłączeni są wszyscy sędziowie orzekający w sprawie, w której zapadło orzeczenie objęte taką skargą, w jakiegokolwiek instancji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 sierpnia 2007 r., I CZ 87/07, OSNC – ZD 2008, nr 3, poz. 68). Z kolei na podstawie art. 413 k.p.c. wyłączony jest sędzia, którego udziału lub zachowania się w procesie poprzednim dotyczy skarga. Sędzią tym nie musi być (ale może) sędzia, który następnie brał udział w wydaniu orzeczenia objętego skargą. Pomimo różnic w budowie hipotez norm, zarówno przepis art. 48 § 3 k.p.c., jak i przepis art. 413 k.p.c. i wyłącznie te przepisy regulują przyczyny wyłączenia sędziego od udziału w postępowaniu ze skargi o wznowienie postępowania. Zważyć jednocześnie należy, że każda z nich nieco inaczej precyzuje zakres wyłączenia. Na podstawie art. 48 § 3 k.p.c. sędzia jest wyłączony od orzekania co do skargi o wznowienie postępowania, zaś w myśl art. 413 k.p.c. wyłączony jest od orzekania w postępowaniu ze skargi o wznowienie postępowania.

W judykaturze podkreśla się, że zakres pojęcia wyłączenia sędziego powinien być ujmowany bardzo szeroko. Wyłączenie to dotyczy całego toku postępowania, aż do prawomocnego zakończenia sprawy. W konsekwencji tegoż, sędzia wyłączony na podstawie art. 48 § 3 lub art. 413 k.p.c., wyłączony jest od udziału w całym postępowaniu ze skargi o wznowienie postępowania, na każdym jego etapie. Wyłączenie to obejmuje wszystkie czynności wchodzące w zakres badania dopuszczalności wznowienia oraz rozpoznania skargi (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 22 luty 2007 r., IV CSK 9/07, LEX nr 274135; z dnia 26 kwietnia 2007 r., II CSK 536/06, LEX nr 457809; z dnia 3 lutego 2009 r., I PK 161/08, LEX nr 724991).

Przenosząc powyższe rozważania na płaszczyznę niniejszej sprawy należy stwierdzić, że sędzia, który brał udział w wydaniu wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 19 grudnia 2005 r., sygn. akt III AUa 2896/04, którego dotyczyła skarga ubezpieczonego o wznowienie postępowania, podlegał wyłączeniu od orzekania w sprawie z zażalenia strony na postanowienie o odrzuceniu tejże skargi z powodu jej niedopuszczalności. Udział sędziego wyłączonego z mocy ustawy od rozpoznania wspomnianego zażalenia implikował zaś nieważność postępowania przez Sądem Najwyższym i stanowił podstawę wznowienia postępowania z art. 401 pkt 1 k.p.c.

Mając powyższe na uwadze, z mocy art. 412 § 2 oraz art. 108 § 1 k.p.c. orzeczono jak w sentencji.